

JYX

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Valkonen, Leena

Title: Jotta planeettamme voisi hyvin

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja 2023

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Valkonen, L. Jotta planeettamme voisi hyvin. Ruusuipuiston kärkiuutiset, (1).
<https://peda.net/jyu/ruusuipuisto/uutisarkisto/1-2023/2>

Ruusupuiston kärkiuutiset

KASVATUS- JA KOULUTUSUUTISIA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA

[Jyväskylän yliopisto](#) > [Ruusupuiston kärkiuutiset](#) > [Uutisarkisto](#) > [1/2023](#) > [Jotta planeettamme voisi ...](#)

Jotta planeettamme voisi hyvin

Bio- ja ympäristötieteiden yliopistonopettaja Saana Kataja-aho on ollut mukana kehittämässä useita planetaarisen hyvinvoinnin kursseja Avoimeen yliopistoon. Biologi Saanasta tuli ehkä siksi, että yläasteen biologian opettajan sijainen vei oppilaansa mikroskoopille tutkimaan sipulia. Saana lumoutui oikeita soluja nähdessään ja jäi koukkuun. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana ekologia vei kuitenkin monipuolisuudessaan voiton solubiologiasta.

Kun **Saana Kataja-aho** maisteriksi valmistuttuaan pääsi Ympäristökeskukseen töihin, hän pääsi samalla kiinnostavien ötököiden pariin. Ne veivät myös väitöskirjatutkijaksi.

– Väitöskirjani käsitteli metsien käsittelyn, erityisesti kantojen korjuun vaikutuksia maaperän hajottajaeliöihin ja kasveihin. Ötökät vaihtuivat hyönteisistä mikroskooppisen pieniin selkärangattomiin hyppyhäntäisiin, punkkeihin ja sukkula- ja änkyrimatoihin, ja sain kasvit mukaan tutkimuksiini. Tutkimukseni käsittelivät myös kasvien sienijuuria. Koko ajan myös opetin tutkimusten ohella, etenkin kasvien rakenteita ja kasvilajintuntemusta. Siitä ovat opetusaiheet vuosien varrella sitten laajentuneet käsittelemään paljon muutakin.

Planetaarinen hyvinvointi

Planetaarinen hyvinvointi on melko uusi käsite. Se huomioi inhimillisen ja ei-inhimillisen elämän korostamatta erityisesti ihmistä. Planetaarinen hyvinvointi tarkoittaa tilaa, jossa maapallon järjestelmien ja ekosysteemien prosessien eheys säilyy siinä määrin, että lajit ja populaatiot voivat säilyä tulevaisuudessakin luontaisissa elinympäristöissään.

– Meidän on tärkeää tietää planetaarisesta hyvinvoinnista ja ymmärtää, että olemme täysin riippuvaisia meitä ympäröivästä luonnosta, eliöistä sekä maapallon ja ekosysteemien tärkeistä prosesseista. Näitä prosesseja ovat esimerkiksi yhteyttäminen sekä ravinteiden ja veden kierto. Niiden toimintaan liittyy valtava määrä toimintoja ylläpitäviä eliöitä.

Saana ottaa esimerkin: kasvit vaikuttavat ilmakehän happipitoisuuden määrään yhteyttäessään, jolloin sivutuotteena syntyy happea. Mutta kasvit yksinään eivät riitä, vaan niiden elämään ja hyvinvointiin vaikuttavat lukuisat eliöt ja ilmiöt, joita ilman kasvit eivät selviäisi. Esimerkiksi sienet muodostavat sienijuuria lähes kaikkien kasvien kanssa tehostaen kasvien ravinteiden ja veden saantia ja tarjoten suojaa taudinaiheuttajia vastaan. Toiset sienet taas toimivat hajottajina vapauttaen ravinteita kasveille. Linnut, nisäkkäät ja hyönteiset kuljettavat kasvien siitepölyä, hoitavat pölytyksen ja vaikuttavat siementen leviämiseen. Kasvinsyöjinä ne toisaalta rajoittavat kasvien kasvua. Maaperän hajottajaeliöstö eläimiseen ja mikrobistoihin taas huolehtii jätteiden ja kuolleen aineksen hajotuksesta ja ravinteiden kierrätyksestä, jotta kasvit saavat maaperästä tarvitsemiaan ravinteita. Lisäksi kasveilla täytyy olla vettä

(ja hiilidioksidia sekä auringon valoa) saatavilla, jotta yhteyttäminen on mahdollista. Nämä kaikki ilmiöt ja eliöt kietoutuvat toisiinsa, ja niiden on pystyttävä toimimaan, jotta maapallon happipitoisuus on riittävä isolle osalle maapallon eläimistä, myös ihmiselle. Tämä kaikki on planetaarista hyvinvointia.

Hyvinvointia yliopistosta ja luonnosta

Planetaarisen hyvinvoinnin kurssit ovat syntyneet yhteistyössä Resurssiviisausyhteisö JYU.Wisdomin tutkijoiden kanssa. JYU.Wisdom on monitieteinen tutkija- ja asiantuntijaverkosto, joka analysoi yhteiskunnan ja talouden kestävyysongelmien syitä ja etsii niihin ratkaisuja. Jyväskylän yliopisto edistää planetaarista hyvinvointia monella tapaa. JYU.Wisdomin vaikutuksesta on esimerkiksi pienennetty yliopiston hiilijalanjälkeä. Yliopistossamme on sitouduttu hiilineutraaliuteen vuoteen 2030 mennessä. Yliopisto pyrkii myös olemaan heikentämättä luonnon tilaa kokonaisuudessaan.

Merkittävä tapa edistää planetaarista hyvinvointia ovat myös kaikille maksuttomat planetaarisen hyvinvoinnin kurssit. Kurssit sopivat esimerkiksi kasvatustieteitä opiskelevien ja kasvatusalalla työskentelevien perustiedoksi kestävyysasioista.

Mitä ekologi suosittelee seuraamaan talvisessa luonnossa?

– Talvi on upeaa aikaa seurata luontoa. Vaikka vaikuttaa siltä, että kaikki uinuu, niin kevättalven hangilla, etenkin leutoina päivinä voi olla hyvinkin vilkasta selkärangattomien eläinten elämää. Pikkuruusia maaperän hyppyhäntäisiä voi nähdä pomppimassa hangella ja hiihtoladuilla ihan joukoittain, ja talvisääskiä, lumikorentoja ja hämähäkkejäkin voi tulla vastaan. Eläinten lumijälkiä on kiva seurata ja tunnistaa. Etenkin lasten kanssa voi mielikuvitella, mikä eläin on mihinkäkin koloon pujahtanut ja minkälaisessa talvikodissa eläin mahtaakaan asua. Jos kaipaa vähän enemmän haastetta, niin puita voi koittaa tunnistaa silmuista – se ei olekaan ihan helppoa hommaa. Ja helmikuusta lähtien voi kuulla jo helmipöllön

puputusta. Kevät on tulossa!

Artikkelin kirjoittaja **Leena Valkonen** toimii Jyväskylän avoimessa yliopistossa yliopistonopettajana.

Ota yhteyttä: saana.m.kataja-aho@jyu.fi

JYU:n roolista planetaarisessa hyvinvoinnissa voi lukea Jyväskylän yliopiston ympäristöohjelmasta: [Tiekartta planetaariseen hyvinvointiin](#)

Avoimen yliopiston maksuttomat planetaarisen hyvinvoinnin MOOC-kurssit:

- MOOC I: Johdatus planetaariseen hyvinvointiin (1 op) & Introduction to planetary wellbeing in English (1 op)
- MOOC II: Järjestelmät ja planetaarinen hyvinvointi (1 op) & Systems and planetary well-being
- MOOCIII: Hyvä elämä ja planetaarinen hyvinvointi (1 op) & Good life and planetary well-being
- MOOC IV: Reittejä planetaariseen hyvinvointiin (1op) Luonto uhan alla 1: Lajien ja luontotyyppinen uhanalaisuus (1op) Tulossa 2023: Luonto uhan alla 2
- Tulossa 2023: Luonto uhan alla 2

Teemakuva: Clipart.com, henkilökuva: Petteri Kivimäki.

[Edellinen](#) | [Seuraava](#) | [Palaa pääsivulle](#)

0 kommenttia